

Protokoll
1994/95:98

Riksdagens protokoll 1994/95:98

Tisdagen den 2 maj

Kl. 14.00 – 15.10

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 24, 25 och 26 april.

2 § Svar på fråga 1994/95:463 om antalet poliser

Svar på frågor

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Gun Hellsvik har, mot bakgrund av vad jag har sagt i en TV-debatt, frågat mig om hur löftet om en utebliven neddragning av antalet poliser skall genomföras när den lokala polisorganisationen enligt riksdagsbeslut drabbas av omfattande besparingar.

Jag har vid en tidigare riksdagsfråga uttalat att antalet poliser i landet inte kommer att minska under de närmaste åren, och det står jag fast vid.

Rikspolisstyrelsen har i den senaste rationaliseringsrapporten redogjort för personalutvecklingen fram t.o.m. år 1999. Av redovisningen framgår att det i februari 1995 fanns ca 17 100 färdigutbildade poliser. Vidare redovisas att polisväsendet kommer att tillföras sammanlagt ca 1 375 färdigutbildade poliser under åren 1995, 1996 och 1997, och att antalet avgångar med ålderspension t.o.m. år 1999 beräknas uppgå till ca 950 poliser. Polishögskolan kommer fr.o.m. år 1997 att åter anta polisaspiranter. Detta betyder att även med de besparingar som beslutats kommer antalet poliser i slutet av detta sekel inte att vara färre än nu.

Anf. 2 GUN HELLSVIK (m)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret, även om jag har litet svårt att få det hela att gå ihop.

Justitieministern redovisar det antal poliser som vi har i dag. Hon redovisar också de som nu är under utbildning och som fram t.o.m. år 1997 kommer att vara färdigutbildade. Med hänsyn till de avgångar som vi har anledning att räkna med skulle det bli en ökning med 425 poliser under denna period.

Antalet utbildade poliser är helt korrekt. Men det som är viktigt att få klart för sig är om detta innebär att vi kommer att ha det antalet poliser i tjänst.

Prot. 1994/95:98
2 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

Jag har också tittat litet närmare på Rikspolisstyrelsens rationaliseringsrapport. Från Rikspolisstyrelsen uttalar man sin oro. Man säger bl.a. att de personalminskningar som är nödvändiga till följd av kraven på besparingar och förändringar nu börjar att märkas. Man pekar också på att om de besparingar som tidigare är beslutade och de besparingar som är en följd av årets budgetproposition läggs samman, skall under nästkommande budgetår så mycket som 535 miljoner kronor plockas bort. Hur detta skall kunna gå ihop med att den poliskår som vi i dag har skall bibehållas förstår jag inte. Jag kan inte få det att gå ihop.

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! En beräkning av antalet poliser är naturligtvis svår att göra. Det förekommer ju en del avgångar. Även besparingarna kommer säkerligen att leda till en viss översyn av personaltillgången. Efter Rikspolisstyrelsens redovisning ser jag med tillförsikt på utvecklingen av antalet poliser. De siffror som jag har lämnat är de som vi har att utgå ifrån.

Jag är särskilt nöjd när jag beaktar det mål på 16 700 poliser som Gun Hellsvik föreslog i 1992 års budgetproposition, eftersom vi med god marginal kommer att överskrida det målet under de närmaste åren.

Anf. 4 GUN HELLSVIK (m)

Fru talman! Jag har noterat att justitieministern ofta talar om målet 16 700 poliser. Det är riktigt att det under ett antal år fattades sådana beslut. Under mitt första år som justitieminister fattades också ett sådant beslut, som var en ren repetition av de beslut som tidigare hade fattats i anledning av tidigare socialdemokratiska regeringars förslag.

Jag tror också att justitieministern har noterat att från och med budgetpropositionen 1992/93 fanns det inte längre med något sådant förslag och inte heller något beslut från riksdagen om hur många poliser som man skulle ha i Sverige.

Men det kan noteras att om vi skall kunna få en utbyggd närpolisverksamhet och om vi skall kunna ha tillräckligt med poliser för ekobrottsbekämpning, för kampen mot narkotika och mot internationell kriminalitet är det mycket som tyder på att vi verkligen inte har för många poliser i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1994/95:464 om sekretesskyddet för hivsmittade

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Gun Hellsvik har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att förbättra sekretesskyddet för hivsmittade.

Det är otillfredsställande om en person som blivit hivsmittad genom en brottslig gärning avstår från att polisanmäla brottet på grund av oro för att uppgiften om att han eller hon blivit smittad skall läcka ut i samband med en rättegång eller på annat sätt.

Det är nämligen fortfarande så i Sverige att om det blir känt att en person har drabbats av hivsmitta riskerar han eller hon att utsättas för fördomsfulla och andra obehagliga reaktioner från omgivningen. En uppgift om att en person är hivsmittad är med andra ord av mycket integritetskänsligt slag.

Genom domstolspraxis står det klart att det föreligger brister i sekretesskyddet för uppgifter om att en målsägande är hivsmittad då uppgifterna förekommer hos en domstol, t.ex. i ett mål om ansvar för miss-handel som bestått i att någon överfört hivsmitta.

I Justitiedepartementet förbereds nu en promemoria som skall behandla sekretessfrågor på olika områden. I detta arbete ingår att utforma ett förslag till ändring av sekretesslagen i avsikt att förstärka integritetsskyddet i domstolarna för hivsmittade brottsoffer. Jag räknar med att promemorian kommer att skickas ut på remiss före sommaren.

Anf. 6 GUN HELLSVIK (m)

Fru talman! Jag vill inte bara rikta ett formellt tack för detta svar, utan jag vill också rikta ett tack för det sakliga innehållet. Jag hade hoppats på att jag skulle få ett svar just med detta innehåll.

Den sekretesslag som vi har i dag och som antogs 1980 innehåller ju – vilket jag är övertygad om att vi är överens om – bl.a. regler som gör det möjligt att sekretessbelägga uppgifter om personer som har drabbats av våldtäkt.

När sekretesslagen arbetades fram var det ingen av oss som var medveten om vad hiv var för något. Därför är det rätt naturligt att denna typ av offer inte omfattades av den dåvarande sekretesslagen. Genom domstolsutslag har vi nu sett att dessa offer kan drabbas väldigt hårt.

Det är med glädje som jag konstaterar att arbetet på en förändring i lagstiftningen till skydd även för dessa kvinnor nu är i gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1994/95:451 om salmonellafritt kött

Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Marie Wilén har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att resultatet från EU-medlemskapsförhandlingarna om införsel av salmonellafritt kött till Sverige skall följas av övriga medlemsländer.

Förhandlingsresultatet i medlemskapsförhandlingarna innebär att Sverige får kräva att nöt-, gris- och fjäderfäkött som förs in i Sverige är inspekterat med avseende på salmonella. En garanti skall lämnas att köttet är fritt från salmonella.

EU-kommissionen har den 22 februari 1995 fattat tre beslut om de svenska salmonellagarantierna med avseende på ägg, värphöns, avelsfjäderfä och dagsgamla kycklingar. Nu återstår att rådet skall fatta beslut om vilka mikrobiologiska tester som skall utföras. Kommission-

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Prot. 1994/95:98
2 maj

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

en har lämnat ett förslag till rådet när det gäller testmetoderna. Förslaget skall först behandlas i en arbetsgrupp under rådet innan beslut fattas i frågan.

Jag har vid flera tillfällen, bl.a. till ordföranden i rådet, poängterat vikten av att rådet snabbt fattar beslut. Vi har tyvärr ännu inga besked om när frågan avses att tas upp i arbetsgruppen. Min avsikt är därför att ta initiativ till att Coreper ånyo tar upp frågan.

Anf. 8 MARIE WILÉN (c)

Fru talman! Jag vill tacka så mycket för svaret. Anledningen till att jag tog upp frågan är att det var en av de viktigaste frågorna i EU-förhandlingarna. Vi fick ett bra förhandlingsresultat. I påskas hörde jag uppgifterna om problem i Norrköping. Då blir man som konsument litet fundersam.

Svaret har skapat klarhet när det gäller ägg, värphöns och fjäderfä. Jordbruksministern säger också att frågan åter kommer att tas upp i Coreper. Men jag uppfattar det som att det fortfarande verkar finnas frågetecken när det gäller nöt- och griskött, även när jag läser jordbruksministerns svar. Det var bl.a. det som kom upp i det s.k. Norrköpingsfallet, där man hittade salmonella i kött. Där framkom också att EU:s garanti om salmonellafritt kött till Sverige inte fungerar i praktiken, om det som sades stämde. Det sades bl.a. att garantin, tre månader efter vårt EU-inträde, helt enkelt inte har trätt i kraft. Stuart Slorach på Livsmedelsverket sade: Tyvärr har EG inte kommit ut med detaljbestämmelser till de övriga medlemsländerna om hur de skall ta prover och hur proven skall undersökas vad gäller salmonella. Detta fungerar inte riktigt ännu.

Jag undrar hur det ligger till när det gäller nöt- och griskött och om nya åtgärder har vidtagits sedan i påskas.

Anf. 9 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Salmonellagarantier är klara för ägg för human konsumtion, levande värphöns, avelsfjäderfä, dagsgamla kycklingar och levande nötkreatur och svin. Det betyder att vi i dessa fall har rätt att kräva intyg från producenten om det gäller import till Sverige. Det som är problemet är att man i den arbetsgrupp som jag inledningsvis nämnde inte har kunnat ena sig om vilka tester som skall utföras vid kontroll av fjäderfäkött. Man har inte kunnat ena sig om hur det mikrobiologiska testet skall utföras vid kontroll av färskt nöt- och griskött eller av fjäderfäbesättningar som skall slaktas. Man har alltså inte kunnat ena sig om testmetoderna.

Det har i sin tur grunden i att många av de medlemsländer som ingår i EU aldrig har gjort dessa tester själva. Spanien är ett sådant exempel, Nederländerna ett annat. Man har aldrig haft kontrollprogram i dessa länder, med följderna att man naturligtvis också har en stor förekomst av salmonella. Det är nytt för dem, och det tar tid innan de, tillsammans med de andra, kan ena sig om vilka testmetoder som skall gälla. Det skall ju gälla i deras länder, om de skall få exportera till Sverige.

Anf. 10 MARIE WILÉN (c)

Fru talman! Det är möjligt att det tar litet tid för dem. Men vi kom överens om detta i EU-förhandlingarna. Det var tuffa tag för att lyckas få fram dessa krav på att djurfoder och livsmedel som förs in skall vara fria från salmonella. Det gäller för oss att sätta press på de andra EU-länderna att de lever upp till det avtal som vi faktiskt har ingått med dem. Det tycker jag är viktigt.

Jordbruksministern nämnde inte nö- och griskött utan bara levande nö- och gris. Jag undrar hur det ligger till med nö- och griskött och vad som sker under tiden, medan man i arbetsgruppen håller på att se på reglerna, så att vi kan vara garanterade att livsmedel med salmonella inte kommer in ändå.

Anf. 11 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! När det gäller kött vill jag säga att de svenska garantierna gäller endast nö-, gris- och fjäderfäkött, eftersom Sverige inte har något kontrollprogram för övriga djurslag. Garantierna gäller heller inte för kött som är avsett för beredning.

Vad har vi då för kontroll nu? Ja, vi vet att vi inte kan garantera salmonellafrihet, eftersom vi inte kan kolla det vid gränsen som vi kunde tidigare. Detta är en fråga för miljö- och hälsoskyddsmyndigheten i respektive kommun, som naturligtvis måste påta sig detta arbete och kontrollera kött som kommer in till kommunen, om man misstänker att det är någonting konstigt med det. Det är så man får arbeta under tiden, till dess att vi får de testmetoder som vi nu tillsammans skall utforma.

Jag vill hålla med om att detta är oerhört viktigt. Det var en viktig fråga i både förhandlingsarbetet och inför folkomröstningen. Men den som trodde att förhandlingarna var avslutade i och med folkomröstningen, den trodde fel.

Anf. 12 MARIE WILÉN (c)

Fru talman! Det finns en del arbete kvar att göra, och det är viktigt att fortsätta det. Det som kan sägas vara positivt, om man kan använda det ordet, är att det verkade som om den svenska kontrollen fungerade i Norrköpingsfallet. Där hittade man salmonella, trots att det saknades certifiering på det lager som kom in.

Det är viktigt att fortsätta ge signaler från Sverige om att detta förhandlingsresultat skall genomföras, så att inte länder som tycker att detta är besvärligt får för sig att de kan dra ut på tiden och springa ifrån förhandlingsresultatet. Det är en oerhört viktig konsumentfråga för hela landet.

Anf. 13 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Jag kan bara säga att vi verkligen försöker göra det, både i formella och informella överläggningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:98
2 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

5 § Svar på fråga 1994/95:460 om fördelningen av mjölkkvoter

Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Lilian Virgin har frågat mig om jag avser att ta regionala hänsyn vid tilldelningen av mjölkkvoter och tilldela Gotland en regional mjölkkvot eller på annat sätt tillgodose Gotland vid tilldelningen av mjölkkvoter.

Jag vill börja med att påpeka att fördelningen av mjölkkvoter fortfarande pågår. Till de preliminära kvoter som redan har delats ut tillkommer kvoter för nystartare och utökare. Dessutom har en stor andel av jordbrukarna begärt omprövning av Jordbruksverkets beslut om tilldelning av mjölkkvot. Det är därför för tidigt att säga hur stor den totala mjölkkvoten kommer att bli på Gotland.

Enligt EG:s bestämmelser skall kvottilldelningen ske på produktionsnivå. Det är inte tillåtet att tilldela en region en viss kvotmängd. I jordbruksutskottets yttrande angående mjölkkvoter (1994/95:UU5) konstateras att en viss prioriteringsordning skall gälla vid fördelningen av mjölkkvoter. Ekologiska bönder och nystartare skall särskilt prioriteras. Dessutom skall särskild hänsyn tas till mjölkproduktionens stora betydelse i norra Sverige. Utöver denna prioriteringsordning har målet varit att mellan enskilda producenter göra en så rättvis fördelning som möjligt av den begränsade nationella kvoten.

Av vad jag nu har sagt framgår att regeringen för dagen inte ser det möjligt att vidta särskilda åtgärder avseende Gotland när det gäller mjölkkvoter.

Anf. 15 LILIAN VIRGIN (s)

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Eftersom jordbruksministern inte kan utlova någon regional mjölkkvot undrar jag om det finns något annat sätt att tillgodose Gotland vid fördelningen av mjölkkvoter både för livsmedelsindustrins och lantbrukets del.

Den gotländska livsmedelsindustrin är i stort sett modern och välutrustad. Farnæk och Arla sysselsätter ca 70 % av samtliga anställda inom livsmedelsindustrin. Målsättningen är att vi skall förädla gotländsk jordbruksråvara på Gotland. Möjligheterna att transportera är ju begränsade. Livsmedelsindustrins överlevnadsmöjligheter är beroende av nivån på jordbruksråvaran.

Nästa verksamhetsår budgeteras för en ökning av osttillverkningen. Det är positivt att osttillverkningen går bra och att osten Blå Gotland blir känd och efterfrågad även utanför Sveriges gränser. Men om det innebär att det måste ske en minskning vid Visbymejeriet får det i alla fall negativa konsekvenser för den gotländska sysselsättningen. För att utnyttja båda mejerierna behövs en tilldelning på 150 miljoner kilo. En annan konsekvens av minskad mjölkproduktion är att tillgången på slaktboskap minskar. Det är inte bra för Farnæk heller.

Det vi skulle behöva är att mjölkproduktionen tillåts öka med 17 %.

Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Själva systemet som vi går in i, dvs. den gemensamma jordbrukspolitiken, innebär generellt sett en neddragning av mjölkproduktionen över hela landet, jämfört med nuvarande nivå, eftersom den kvot som vi fick, 3,3 miljoner ton, redan har överstigits. Vad vi och framför allt Jordbruksverket nu funderar på är på vilket sätt neddragningen skall ske och hur vi skall kunna ta hänsyn till de prioriteringar som riksdagen har gjort, vilka jag räknade upp och som handlar om nystartande, ekologiska bönder och om norra Sverige.

Jag känner väl till den betydelse som jordbruket och mjölkproduktionen har för Gotland. Men för dagen ser jag inte att det är möjligt att införa en regional kvot. Vi har försökt att få en regional tilldelning när det gäller norra Sverige, men det går inte enligt EU:s regler. Det går inte heller när det gäller Gotland. Om det finns något annat sätt att prioritera Gotland kan jag inte säga i dag, utan det är en sak som vi funderar på när vi nu genomför den slutliga fördelningen.

Anf. 17 LILIAN VIRGIN (s)

Fru talman! Om den kvot som kommer att tilldelas lantbrukare på Gotland av någon anledning inte kan utnyttjas på grund av att gödselvårdsanläggningar inte är godkända etc., är det då möjligt att denna kvot ändå blir kvar på Gotland och att den kan köpas av eller tilldelas andra lantbrukare?

Jag talade med en ung lantbrukare för en vecka sedan, som preliminärt har tilldelats en mjölkkvot som motsvarar hälften av det som produceras på gården i dag. Han var mycket bekymrad och frågade mig vad han skulle göra. Han undrade om han nu skulle sälja en del av sina mjölkkor för att sedan köpa nya, om han får tillgång till en högre kvot. Han hade inte så stor förhoppning om att mjölkkvottilldelningen skall vara klar i juni, som tidigare har sagts. Därför undrar jag också om jordbruksministern har något lugnande besked att ge på den punkten.

Anf. 18 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Fru talman! Först och främst tycker jag att bönderna nu skall ha litet is i magen och se tiden an fram tills fördelningen är färdig.

När det sedan gäller miljökraven och frågan om det blir kvot över på Gotland därför att man inte uppfyller de miljökrav som nu ställs, vill jag säga att man inte kan behålla eventuellt överskott på Gotland, eftersom det inte går att ha en regional kvot på Gotland. Om man av miljöskäl inte får behålla sin kvot, så avdelas eller säljs den inte, utan den går in i den nationella kvoten för fördelning enligt de kriterier som riksdagen har beslutat.

Anf. 19 LILIAN VIRGIN (s)

Fru talman! Tack så mycket! Vi får väl försöka att ha is i magen, som jordbruksministern säger. Men jag är ändå glad att jordbruksministern är väl insatt i de gotländska förhållandena.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:98
2 maj

Svar på frågor

6 § Svar på fråga 1994/95:454 om kärnavfall från Studsvik

Anf. 20 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Eva Goës har frågat mig om vad som kommer att hända med kärnavfallet från det höganrikade och låganrikade bränslet vid Studsviksanläggningen.

USA har i enlighet med det s.k. RERTR-projektet förbundit sig att ta tillbaka höganrikat bränsle från forskningsreaktorer utanför landet. Projektet påbörjades år 1978. Syftet har varit att minska riskerna för spridning av potentiellt farligt kärnvapenmaterial avsett för forskningsreaktorer. Jag har ingen anledning att räkna med annat än att USA kommer att fullfölja detta åtagande. Med ledning av de rapporter som svenska ambassaden i Washington lämnat bedömer jag att återtransporterna till USA av höganrikat bränsle kommer att ske i enlighet med den tidsplan som finns.

Studsviks forskningsreaktor, R2, drivs sedan 1992 uteslutande med s.k. låganrikat bränsle, som man efter användning räknar med att skicka tillbaka till USA för slutligt omhändertagande.

Den 5 maj 1994 beslutade den dåvarande regeringen om fortsatt tillstånd till drift av R2-reaktorn. Flera olika villkor gäller för tillståndet. Bl.a. skall en plan för rivning av R2-reaktorn samt omhändertagande av rivningsavfallet finnas upprättat senast den 31 december 1996. Vidare skall ett program för omhändertagande av använt bränsle, såväl höganrikat som låganrikat, från R2-reaktorn omfattande tekniska, ekonomiska och juridiska aspekter finnas upprättat senast den 30 juni 1997. Programmen skall vara godkända av Statens kärnkraftsinspektion, som före sitt godkännande skall höra Statens strålskyddsinstitut, för att reaktorn skall få drivas vidare.

Anf. 21 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag vill ge en liten bakgrundshistoria – jag har ju tidigare uppvaktat miljöministern i ärendet. Enligt Studsviks uppgift fanns det hösten 1993 totalt 657 utbrända bränsleelement. Av dessa är 451 HEU-element, High Enriched Uranium. De resterande är LEU-element, Low Enriched Uranium. Varje år tillkommer 40–50 nya LEU-element.

Ingenting tyder på att USA kan ta tillbaka de 15 000 element som lagras i världens försöksreaktorer, som USA har skyldighet att ta tillbaka. Till 1998 hade man planerat en upparbetning i USA, men på grund av miljöorganisationernas agerande utfärdades ett moratorium 1988. Därför frångick man upparbetningsplanerna och förordade i stället direktförvaring. Det var alltså Department of Energy som fattade detta beslut. I och med detta sattes vi i Sverige på pottkanten. Det handlar om bombmaterial helt enkelt, för det höganrikade uranet har en anrikningsgrad på 93 %, och det låganrikade uranet har en anrikningsgrad på ca 20 %, jämfört med kärnkraften som har en anrikningsgrad på 3–5 %. Därför är det mycket allvarligt om vi behåller detta avfall.

Den första transporten av 409 element avgick den 31 augusti 1984 från Danmark respektive Frankrike. På två båtar fanns det 153 element

från Sverige, Danmark, Holland och Österrike. Övriga element finns i Tyskland, Schweiz och Grekland. De två båtarna skulle till North Carolina. Men de kunde inte gå in i hamnen, därför att folket och även senaten protesterade. Det fanns ett domstolsbeslut om att inte ta emot avfallet. Det är enormt stora problem att kunna ta in avfallet i USA. Protesterna i USA är massiva, såväl regionalt och lokalt som nationellt.

Jag vill veta hur vi skall gå vidare med frågan.

Anf. 22 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Det är oerhört viktigt att detta bränsle omhändertas. Som jag sade tror jag inte att det i dag blir några problem när det gäller det höganrikade bränslet, för där har vi ändå fått sådana garantier att vi tror att tidtabellen skall kunna hållas.

När det gäller det låganrikade bränslet tror vi inte heller att det blir problem. Avtalet med Studsvik innebär att man är tvungen att visa att detta problem kan lösas för att man skall få fortsatt driftstillstånd för R2-reaktorn.

Anf. 23 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Det är oerhört viktigt att sådana förbehåll finns inskrivna. Felet är att man över huvud taget lät Studsviks forskningreaktor få fortsatt tillstånd på tio år. Men det skedde före miljöministerns tid – det skedde på Olof Johanssons tid. Vi protesterade vilt från miljöorganisationernas sida, där jag företrädde Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen. Man skulle helt enkelt ha krävt en miljökonsekvensbeskrivning, för lagret är ju inte anpassat för att över huvud taget ta emot ett låganrikat avfall från forskningsreaktorn. Därför är vi litet oroliga för att detta kommer att hamna i CLAB, Centrala lagret för använt bränsle, för det är vad man själva har föreslagit vid Studsvik.

Kommer miljöministern att understödja en sådan framtid när det gäller låganrikat uran?

Anf. 24 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag vill inte gå in i den diskussionen innan jag har hunnit diskutera frågan med Studsvik. Jag kan bara säga att jag tyckte att tidsgränsen, dvs. den tid då man vid Studsvik var tvungen att lämna in tidsplanerna, var litet väl tillgodosedd. Jag tycker att man kanske skulle ha kommit in med tidsplanerna inom en snarare framtid. Men nu har vi tidsplanen, och då anpassar jag mig efter den. Sedan får vi återkomma och diskutera hur detta skall hanteras.

Anf. 25 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Materialet övergår ju från kategori 2 till kategori 1, dvs. att det blir mer radioaktivt. Man har räknat ut att man måste bli av med en stor mängd av avfallet från höganrikat uran före februari 1996. Vi har också problemet hängande över oss, att det hela tiden sker en förändring på grund av fysikaliska förändringar i det radioaktiva materialet.

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Prot. 1994/95:98
2 maj

Svar på frågor

Vi kan vara överens om att man skulle ha gjort en miljökonsekvensbeskrivning i förväg och att man skulle ha löst avfallsfrågan på ett tidigare stadium.

Även om man pratar om att man har förtätat lagret i Studsvik kan man inte ta emot just detta avfall.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1994/95:465 om försurningen

Anf. 26 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Dan Ericsson har med anledning av den föreslagna neddragningen av kalkningsanslaget frågat mig om jag har för avsikt att vidta åtgärder mot försurningen i Sverige för att med större trovärdighet kunna driva försurningsfrågorna i internationella sammanhang.

Mer än 80 % av det försurande svavelnedfallet kommer till Sverige från andra länder. För att belastningen på miljön inte skall överstiga vad miljön klarar av måste de totala utsläppen av svavel i Europa minska med ca 70 %. Mot denna bakgrund är det självklart att Sverige måste driva försurningsfrågorna i internationella sammanhang.

Regeringen har nyligen i propositionen Vissa åtgärder mot utsläpp av försurande ämnen och andra luftföroreningar föreslagit att riksdagen skall godkänna det nya svavelprotokollet som förhandlats fram inom konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Detta nya internationella avtal innebär att utsläppen av svavel i Europa minskar och att belastningen på miljön i Sverige blir lägre. Protokollets åtaganden skall ses över redan 1997.

I en skrivelse till riksdagen har regeringen redovisat inriktningen av det svenska miljöarbetet i EU där försurningen utpekats som ett av de mest prioriterade områdena. Sverige har redan tagit initiativ till en försurningsstrategi inom EU, och det är en klar framgång för Sverige att vi så snabbt fått gehör för detta bland övriga medlemsländer och hos kommissionen.

Kalkningen är en omfattande och kostsam verksamhet. Regeringen bereder för närvarande direktiv angående en utredning av kalkningsverksamheten. En sådan utredning skall bestämma en rimlig nivå på kalkningsverksamheten samt pröva på vilka sätt den kan effektiviseras.

Kalkningsverksamheten är något vi måste bedriva för att motverka skadorna av försurningen. I sig skapar kalkningen varken större eller mindre trovärdighet för vårt agerande i internationella sammanhang. Det som skapar trovärdighet är att vi kan visa på egna långtgående åtgärder för att begränsa utsläppen av försurande ämnen. I dagsläget har Sverige, bl.a. med hjälp av svavelskatten, minskat utsläppen med 80 % jämfört med 1980.

Anf. 27 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för det rätt omfattande svaret.

Bakgrunden till frågan är att regeringen redan i budgetpropositionen drog ned kalkningsanslaget med uppemot 60 miljoner. Det har riksdagsmajoriteten nu också fattat beslut om. Vi kristdemokrater motsatte oss förslaget.

Det innebär i praktiken att inga nykalkningar kan göras och att verksamheten när det gäller kalkning handlar om uppehållande försvar där kalkning har påbörjats.

I kompletteringspropositionen drar man helt plötsligt ned anslaget med ytterligare 30 miljoner. Det nämns på näst sista och sista sidan i den tunga bibban. Man kanske önskar nämna det sist för att det inte skall komma fram alltför tydligt. Det innebär ju rimligen att också det uppehållandeförsvar som kalkningen innebär nu faktiskt börjar svikta.

Detta gör miljöministern samtidigt som hon slåss för att begränsa försurningen internationellt. Det är svårt att få det att gå ihop.

Ministern hävdar i svaret att vad vi gör i Sverige och hur vi agerar internationellt inte hör samman, men det är ju helt fel, Anna Lindh. Det måste finnas en konsekvens mellan det vi gör här hemma och hur vi agerar internationellt.

Hur skall vi kunna vara pådrivande i internationella sammanhang samtidigt som vi faktiskt avrustar miljöförsvaret mot försurningen?

Hur kommer det sig att man inte räknar med miljöskulden när man skall sanera Sveriges ekonomi? Det är också allvarligt. Det saknas en strategi i frågan om hur man skall väga in miljökostnaderna i den svenska nationalbudgeten.

När vi tvingas sanera ekonomin och finanserna klipper man bara till och kortar av ett konto på miljösidan utan att se vilka effekter det får långsiktigt för den samlade ekonomin och för miljön. Det är det jag tycker är felaktigt.

Anf. 28 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Om Dan Ericssons parti inte hade bidragit till en skenande statsskuld och till att vi i dag lånar till över 30 % av våra utgifter hade vi sluppit smärtsamma besparingsförslag på en rad områden. Nu har Dan Ericssons parti varit med och sett till att Sverige har fått en ekonomisk kris, och då måste vi också spara.

Det är i och för sig smärtsamt att spara på kalkningsanslaget. Samtidigt skall man komma ihåg att det anslag vi nu ger i realiteten motsvarar det anslag som har använts för reell kalkning under t.ex. de borgerliga åren. Det har nämligen funnits stora reservationer kvar på kalkningsanslaget.

Det är orsaken till att vi nu tycker att det är rimligt med en neddragning, samtidigt som vi utvärderar och ser över hur kalkningen skall fungera i framtiden.

Vi räknar med att vi klarar omkalkningen. Nykalkningen får anstå i avvaktan på utvärderingen.

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Anf. 29 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Det är som vanligt då man möter ministrarna från den socialdemokratiska regeringen: Anfäll är bästa försvar för att dölja de snedsteg man tar på olika områden – i detta fall miljöns område.

Dan Ericssons parti har sett till att vi har en ekonomisk kris här i landet, säger Anna Lindh. Det var väl ändå att ta i litet, miljöministern. Jag hörde i och för sig detta upprepas i går, när det var den 1 maj. Det är klart att det är väldigt enkelt att skylla ifrån sig på tidigare regeringar när man har egna besvär. Så enkel är inte verkligheten. Det vet Anna Lindh.

Vi skall lösa Sveriges ekonomi och de finansiella problemen. Det har vi ett gemensamt ansvar för. Det är vi beredda att ta från vår sida. Men för den skull kan man inte låta miljön stryka på foten. Det är det som är det allvarliga.

Man klipper till på ett miljökonto och drar ned. Det blir, precis som miljöministern säger, ingen nykalkning. Nu kommer också det uppehållande försvaret att svikta.

Jag får återkomma till en annan sak om jag får ytterligare en replik.

Anf. 30 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Dan Ericsson inser naturligtvis mycket väl hans partis medverkan i att bygga upp en stor statsskuld. Vi är vana vid att hela tiden höra att det är klart att man skall sanera ekonomin, men att man inte skall göra det just på detta område. Det går inte längre att undanta några områden när man har fått en så oerhört besvärlig låneskuld som Dan Ericssons parti var med om att lämna efter sig.

Det vi gör är att hålla oss till den nivå på kalkningsverksamheten som man hade under alla de borgerliga åren förutom det sista. Det vara bara sista året, Dan Ericsson, som kalkningsverksamheten var högre.

Det har funnits reservationer på kalkningsanslagen varje år. Det visar att vi ändå behöver se över kalkningsverksamheten för att få denna viktiga verksamhet att fungera bättre.

Anf. 31 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Miljöministern säger att det inte går att undanta något område när man sanerar statsfinanserna. Frågan är vilken syn man har på miljön. Har det något värde att väga in miljön i nationalräkenskaper? Skall vi beta av den miljöskuld vi redan har byggt upp, som är så ofantlig, eller inte? Nu avstannar det arbetet under miljöministerns ledning. Försvaret sviktar. Vi kommer inte att beta av miljöskulden.

Fru talman! Ministern ger besked om att regeringen skall se över kalkningsverksamheten. Men det beskedet fick vi redan den 10 januari i budgetbilagan. Det enda som har hänt sedan dess är att man plockar bort ytterligare från anslaget. Man plockar bit för bit. Ministern får skynda på med utredningen, för snart finns det inget kvar att utreda. Jag hoppas att inte ministern har för avsikt att plocka bort verksamheten bit för bit och på så sätt bli av med den.

När kommer verksamheten i gång? En utredning utlovades redan den 10 januari.

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Anf. 32 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Om vi skall göra något åt försurningen skall vi komma ihåg att kalkningen bara är ett uppehållande försvar. Det viktiga är att vi minskar försurningen – minskar de sura regnen.

Som jag sade i svaret är vi mycket glada för att vi redan har fått gehör för ett försurningsprogram i EU. Det EU och naturligtvis också andra länder är intresserade av är nog inte i första hand vår kalkningsverksamhet utan vilka åtgärder vi är beredda att vidta nationellt för att minska våra egna sura utsläpp.

Vi kan konstatera att vi i denna regering, till skillnad från den tidigare regeringen, t.ex. har vågat ta itu med ammoniakavgången från lantbruket i Syd- och Mellansverige. Det är en mycket viktig fråga när det gäller försurningen. Vi har också ökat kraven på miljömärkning för nya vedpannor för att minska utsläppen från dessa.

På det sättet och med ett intensivt internationellt arbete betar vi av miljöskulden och ser till att vi gör något åt problemen – inte bara symtomen.

Anf. 33 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Det ligger ingen motsättning i att försöka åtgärda problemet samtidigt som man försöker beta av miljöskulden genom nödvändig kalkningsverksamhet. Det allvarliga är fortfarande att man nu drar ned på den verksamheten. Det innebär att försvaret kommer att svikta.

Jag har läst Anna Lindhs proposition om åtgärder mot försurande ämnen. Den är i stora stycken bra. Vi har motionerat på en rad punkter. Jag hoppas att vi kan förbättra ytterligare.

På en punkt önskar jag ett tydligare besked. I svaret hänvisas till att vi minskat svavelutsläppen sedan 1980.

Det nya svavelprotokollet innebär att vi skall räkna mellan år 1990 och år 2010. Frågan är hur det ser ut i dagsläget. Har ministern något besked om hur det ser ut i Sverige?

Jag är ärligt oroad, Anna Lindh, om det blir möjligt att göra snabba klipp på miljösidan och spara pengar. Det finns då en risk för att Anna Lindh går till historien som den minister som inte lyckades försvara miljöintresset när andra intressen pockade på.

Anf. 34 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Precis det som Dan Ericsson sade avslutningsvis var det som gjorde att de borgerliga ministrarna på område efter område såg till att inte ta något ekonomiskt ansvar. I stället överlät de hela problemet och hela den katastrofala ekonomin till den regering som kom efter. Jag går gärna till historien som en av de ministrar som var med och såg till att ta Sverige ur den ekonomiska krisen.

När det gäller försurningen är vår allra viktigaste insats att agera internationellt. Vi kommer där att få fram ett program inom EU. Vi kommer också att prioritera arbetet med att skärpa kraven beträffande bilavgaser, förbränningsanläggningar, svavelhalten i olja m.m. på ett

Prot. 1994/95:98
2 maj

***Fel! Okänt
växelargument.***

uropeiskt plan. Vi skall komma ihåg att över 50 % av det sura regnet faktiskt härrör från andra medlemsländer i EU.

Parallellt med detta fortsätter vi det viktiga arbetet i Sverige med att se till att vi minskar de sura utsläppen. Vi avser att komma tillbaka, när vi är mera garanterade en effektiv och bra kalkningsverksamhet, för att se till att det satsas på kalkningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1994/95:462 om bosnienkroaterna

Anf. 35 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Rose-Marie Frebran har frågat mig om avvísning av bosnienkroater.

Jag vill börja med att kort redogöra för det svenska asylprövnings-systemet. När en asylansökan lämnats in prövas den i enlighet med svensk lag. I ett första led prövas om sökanden har ett skyddsbehov. Föreligger skyddsbehov beviljas sökanden asyl. Föreligger inte skyddsbehov prövas eventuella humanitära skäl och anknytnings-skäl. Föreligger sådana skäl kan uppehållstillstånd beviljas i enlighet med de regler som gäller härför. I fallet med bosnienkroaterna har regeringen prövat tre enskilda ärenden som skall vara praxisledande. Vid sin prövning fann regeringen att det i de tre ärendena inte förelåg skyddsbehov, inte heller förelåg så starka humanitära skäl att uppehållstillstånd skulle beviljas på den grunden.

De överläggningar som förevarit mellan de svenska och kroatiska regeringarna har, utöver den avgörande frågan om garantier mot tvångsvisa återsändanden till Bosnien-Hercegovina, främst rört takten i återsändandet och vissa praktiska omständigheter i samband med dessa. Vad gäller frågan om ett värdigt mottagande så är det inte en omständighet som prövas i utlänningsärenden, vare sig de rör bosnienkroater eller andra utländska medborgare. Den svenska regeringen har i samband med överläggningarna med den kroatiska regeringen ställt frågor kring mottagandet i Kroatien och påpekat vikten av att Kroatien agerar på ett sätt som anstår en rättsstat.

Jag vill här också ta tillfället i akt att påpeka att regeringen, i likhet med Invandrarverket och Utlänningsnämnden, mycket noga följer den dramatiska utvecklingen i Kroatien. Vidare vill jag åter igen påminna om vad jag har sagt många gånger tidigare, nämligen att utlänningslagen gör det möjligt att ta hänsyn till nya omständigheter när sådana föreligger.

Anf. 36 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret på min fråga. De akuta omständigheter som har inträffat just i dagarna vill jag återkomma till. Först gäller det dock den fråga som jag har ställt till invandrarministern. Min fråga gäller ingenting annat än principen om värdigt mottagande.

Jag har inte ställt frågan därför att jag skulle ha hittat på det uttrycket. Jag stötte på det före den särskilda debatt vi hade här i riksdagens kammare den 29 mars. Invandrarministern uttryckte vid ett tillfälle att vi har två oavvisliga krav på den kroatiska regeringen. Det ena avser garantier för att inte de personer vi avvisar återsänds till Bosnien med tvång. Det andra avser att de skall få ett värdigt mottagande.

Efter att ha fått det här frågesvaret förstår jag varför det var omöjligt att under den särskilda debatten den 29 mars få något svar på detta. Men det hade varit bra att redan då få ett förtydligande om att det här inte är något som beaktas, att det inte är något som skall föras fram, att det inte är ett oavvisligt krav och att det över huvud taget inte är ett krav från regeringens sida. Såvitt jag förstår måste det vara en massmedial missuppfattning av vad invandrarministern har sagt.

I det här sammanhanget skulle det vara intressant att veta vilken typ av frågor som har ställts till den kroatiska regeringen när det gäller på vilket sätt man kommer att ta emot de här personerna. Vad har den svenska regeringen sagt att ett sätt som anstår en rättsstat innebär?

Anf. 37 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! I sin fråga citerade Rose-Marie Frebran vad statsminister Ingvar Carlsson sade här i kammaren för en tid sedan. Men hon tog en mening av statsministern ur sitt sammanhang. Hennes citat löd: ”Men givetvis gäller i princip samma krav som vi ställer här hemma, även om vi vet att vi ekonomiskt och socialt har bättre förutsättningar att leva upp till dessa.” Statsministern fortsatte emellertid: ”Människorna skall alltså ha möjlighet till en någorlunda trygg tillvaro mot bakgrund av de villkor som allmänt gäller i landet.” Så sade statsministern. Det är mycket viktigt att komma ihåg det, och något annat har vår statsminister inte heller avsett. Det här är relaterat till vilka förutsättningar som faktiskt gäller i Kroatien.

De frågor som vi har ställt till företrädarna för den kroatiska regeringen när de var här gäller i stor utsträckning garantierna för att de här personerna inte mot sin vilja skall återsändas till Bosnien-Hercegovina. De upprepade samma saker som de har sagt till oss tidigare. De gjorde det nu också i form av ett gemensamt formulerat pressmeddelande som gick ut. Vi anser att vi har fått det här uppfyllt. Det som sades i brevet från utrikesministern bekräftades också av vice premiärminister Kostovic under hans besök i Sverige.

Det är så vi har hanterat den här frågan. Sedan har kroaterna framfört till oss att de önskar diskutera takten i återsändandet. Det var på deras begäran som överläggningarna ägde rum – inte på den svenska regeringens begäran. Man ville att återsändandet skulle ske i relativt lugn takt. Man vill ha ett förmeddelande om hur många och vilka som kommer. Detta är offentliga uppgifter även i Sverige. Vi har sagt att vi skall försöka åstadkomma det. Mot den bakgrunden har också Invandrarverket ingått i överläggningar med kroatiska myndigheter för att uppfylla de här kraven.

Fru talman! Jag har i det här sammanhanget inte ställt någon fråga om garantierna för att människor inte återsänds till Bosnien. Jag vill

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Prot. 1994/95:98
2 maj

Svar på frågor

ändock fråga om den svenska regeringen känner till vilka medborgerliga rättigheter bosnier med kroatiska pass kommer att ha i Kroatien. Frågan gäller de som får flyktingstatus respektive de som inte får flyktingstatus.

Vilka medborgerliga rättigheter kommer de att få? Kommer de att ha rätt till tak över huvudet, i vilken som helst bemärkelse och hur enkel som helst? Kommer de att ha rätt att på något sätt få sitt dagliga näringsintag tillgodosett? Eller skall de tigga ihop sin mat? Kommer de att ha rätt till sjukvård? Kommer deras barn att ha rätt att gå i skolan?

Anf. 39 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Rose-Marie Frebran vet svaren på de här frågorna, och det vet jag också. De personer som återsänds härifrån och som är kroatiska medborgare går ingen oproblematisk framtid till mötes i Kroatien. De har rätt att ha sina barn i skolan och att få akut sjukvård. I övrigt är dessa personers medborgerliga rättigheter ganska begränsade. Registrerade flyktingar i Kroatien har en något bättre tillvaro, även om den naturligtvis inte heller är idealisk.

Det här känner vi till. Det var också bekant för oss när vi fattade beslutet i regeringen i de här tre fallen. Men det finns inte heller något i svensk lagstiftning som säger att fattigdom eller svårigheter att skaffa bostad eller arbete skulle vara en grund för att få stanna i Sverige. Något sådant finns inte inskrivet i vår lag.

Anf. 40 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag konstaterar att en grupp kommer att ha lägre nivå på sina rättigheter än de som kommer att klassas som flyktingar. Man kan kanske behöva akut sjukvård när man inte har fått den mat man behöver osv.

Vad innebär det som nu har hänt. Frågan berör inte detta, men det kommer ändå med i svaret, eftersom det hände saker i går. Redan vid den särskilda debatten här i kammaren den 29 mars bedömde faktiskt många krigsrisken som överhängande. Nu, drygt en månad senare, bevitnar vi en offensiv. Om osäkerheten i fråga om vad som skall hända var stor då är den i dag megastor. Vad drar regeringen för slutsatser av händelserna i Kroatien i går och i dag?

Anf. 41 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Det är litet för tidigt att dra några slutsatser ännu. Företrädare för FN har svårigheter att bedöma den här situationen. De ser den kanske snarare som något slags incident än som en början på ett krig som kroaterna skulle bli indragna i. Men, som jag har sagt tidigare, vi följer utvecklingen otroligt noga. Det är än mer angeläget i den situation som vi nu ser. Vi bedömer också händelserna i Kroatien som allvarliga och ser på dem med stor seriositet.

Via vår ambassad, FN, UNHCR osv. gör vi bedömningar av situationen. Våra myndigheter, som får fatta eventuella beslut som kan föras ledas av den här situationen, följer utvecklingen tillsammans med oss. Jag tror också att Utlänningsnämnden nu, eller litet senare på eftermidd-

dagen, har ett sammanträde där man just skall diskutera situationen i Kroatien och det fortsatta beslutsfattandets vara eller inte vara.

Prot. 1994/95:98
2 maj

Anf. 42 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Om jag den 29 mars, när vi debatterade detta, hade anledning att beklaga beslutet om att återsända bosnier med kroatiska pass har jag desto större anledning att beklaga det i dag. Sverige är berett att göra detta när osäkerheten är ännu större.

Invandrarministern säger att man funderar på om kroaterna kan bli indragna i den här situationen. Det är just vad de är. Det är ju en kroatisk offensiv. Det var kroatiska styrkor – ett par tusen soldater – som attackerade i går. Det som händer nu sker inte utanför Kroatien. Det händer just i Kroatien.

Det är inte värdigt Sverige att i det här läget skicka tillbaka bosnier med kroatiska pass. Jag vill gärna upprepa det.

Anf. 43 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Det är viktigt att vi – även Rose-Marie Frebran – är klara över att det för närvarande inte skickas tillbaka några personer till Kroatien, inte heller till Bosnien-Hercegovina.

Invandrarverket har fortfarande ett beslut som innebär att man inte gör det. Hur det kommer att bli, med tanke på hur det ser ut nu i Kroatien, kan jag inte svara på just nu. Men som jag sade följer vi detta med stor noggrannhet. Myndigheterna har också att ta hänsyn till det som faktiskt händer i Kroatien.

Jag vet inte riktigt i nuläget – det är svårt att få fram information – hur man skall tolka den här utvecklingen. Det kan ju vara detta som hände och ingenting mera; det är allvarligt i sig. Det här kan också vara början på en större offensiv, och vi kan hamna i en krigssituation. Då är det Utlänningsnämnden och Invandrarverket som har att ta ställning i frågan självständigt, enligt de nya omständigheter som finns, eller att överlämna nya ärenden till regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1994/95:448 om utbyggnad av skyddade älvar

Anf. 44 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig om regeringen förbereder en energiutbyggnad av någon av de hittills bevarade älvarna.

Svaret på frågan är nej.

Anf. 45 GÖTE JONSSON (m)

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det var mycket kort. Det kan man tolka på olika sätt. Jag tolkar det egentligen som att statsrådet så snabbt som möjligt vill komma undan frågan.

Orsaken till att jag har ställt den här frågan är att det från det socialdemokratiska ungdomsförbundet har kommit propåer om att man

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:98
2 maj

Svar på frågor

skall utreda förutsättningarna för att bygga ut någon av älvarna. Det är mycket allvarligt att dessa signaler kommer från de unga socialdemokraterna, som har framtiden för sig och som borde värna om miljön och miljövärden. Vi vet också att motsvarande signaler har hörts från ett visst fackligt håll. Det är alldeles uppenbart att man måste sätta sig ner och ta dessa synpunkter på allvar. Därför har jag ställt den här frågan till statsrådet.

För närvarande pågår det också en debatt om i vilken takt kärnkraften skall avvecklas. Det finns givetvis ett samband mellan de båda frågorna. Om man snabbt avvecklar vissa reaktorer kommer givetvis trycket på de orörda älvarna att öka. Såvitt jag har förstått det socialdemokratiska ungdomsförbundet har man gjort den kopplingen. Därför vill jag ställa en följdfråga till statsrådet: Ser statsrådet någon koppling mellan en snabbare avveckling av vissa reaktorer för att vissa mål skall uppnås när det gäller energipolitiken och risken för att någon av de orörda älvarna byggs ut?

Som jag ser det finns det ett samband. Jag ser också ett utomordentligt miljö- och naturvärde i att vi fortsättningsvis kan slå vakt om de fyra orörda älvarna.

Anf. 46 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Jag skyr inte alls den här frågan. Den fråga som ställdes till regeringen var om vi förbereder något beslut till riksdagen om att bygga ut de fyra orörda älvarna. På den frågan har jag svarat nej. Det är av respekt för riksdagen. Riksdagen har fattat beslut om att älvarna skall skyddas. Dessutom sitter en vattendragsutredning som skall se över vilka övriga vattendrag som behöver skyddas.

Vi har gemensamt tillsatt en energikommission som skall se över energipolitiken och omställningen av det svenska energisystemet. Den framtida energipolitiken kommer den här riksdagen att få möjlighet att besluta om när Energikommissionen har lagt fram sitt betänkande den 1 december och det är remissbehandlat.

Anf. 47 GÖTE JONSSON (m)

Fru talman! Jag ser det som självklart att regeringen respekterar riksdagsbesluten. Samtidigt har regeringen ett ansvar för att förbereda eventuellt andra riksdagsbeslut i olika sammanhang.

Jag måste säga att jag inte hade väntat mig att frågan om att bygga ut de orörda älvarna skulle komma upp på den politiska dagordningen. Jag trodde nämligen att det riksdagsbeslut som vi fattade var så djupt förankrat att den här frågan inte skulle behöva komma upp. Men nu har den kommit upp på dagordningen.

Vi skall fatta beslut när det gäller de frågor som statsrådet har hänvisat till, t.ex. den framtida energipolitiken. Då är det helt naturligt att vi i ett tidigt skede tar upp och väcker frågan på nytt i det sammanhanget.

Som jag ser det finns det ett klart samband när det gäller inriktningen av den kommande energipolitiken. Det finns en koppling mellan

riskerna för att någon av de orörda älvorna byggs ut och takten i avvecklingen av kärnkraften.

Prot. 1994/95:98
2 maj

Svar på frågor

Anf. 48 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Vi lever som väl är i ett demokratiskt samhälle. Då har alla möjligheter att delta i den energipolitiska debatten, även SSU. Det pågår en energipolitisk debatt just nu i vårt samhälle. Det är bra. Det är bra med en öppen och fin debatt kring dessa frågor.

Regeringens inställning är att den här riksdagen kommer att fatta beslut om omställningen av den svenska energipolitiken när Energikommissionen har lagt fram sitt betänkande och det är remissbehandlat och diskuterat mellan de olika partiföreträdarna. Regeringens målsättning är att beslutet om den kommande omställningen av det svenska energisystemet skall fattas med bredast möjliga parlamentariska underlag.

Anf. 49 GÖTE JONSSON (m)

Fru talman! Jag tycker också att det är viktigt med ett stabilt underlag när det gäller beslut om den framtida energipolitiken, inte minst i det ekonomiska läge som Sverige befinner sig i. Jag tänker också på det faktum att inte minst näringslivet behöver klara signaler när det gäller den framtida energipolitiken.

Jag vill ställa en ytterligare fråga till statsrådet. Ser inte statsrådet en koppling mellan avvecklingen av kärnkraften och risken för att bygga ut någon av älvorna? Den kopplingen finns utan tvekan. Det är ändå så att vi i dag får en mycket stor del av vår elförsörjning från kärnkraften.

Skall vi klara att i framtiden trygga elförsörjningen samtidigt som vi slår vakt om miljömål hamnar man i det läget. Här har vi en konflikt när det gäller miljömålet mellan energin från kärnkraften och risken för att bygga ut älvorna. Vissa anser att kärnkraften är fel miljömässigt. Jag anser att vi kan klara miljön när det gäller kärnkraften.

Tar vi någon av älvorna har vi spolierat de natur- och miljövärden som finns. Därför är jag tacksam om statsrådet ändå ger en förklaring eller gör en deklaration för kammaren om hur han ser på den kopplingen.

Anf. 50 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Det är just de frågorna som diskuteras i Energikommissionen med en mångfald av expertis. Jag tycker att det skulle vara i högsta grad olämpligt om ett ansvarigt statsråd titt som tätt talade om hur han tycker att den framtida energipolitiken skall bedrivas när vi mellan de olika partierna har varit överens om att Energikommissionen skall ta hand om dessa frågor och ge oss ett underlag. När det har skett skall jag delta i den energipolitiska debatten, eftersom vi då har ett riktigt underlag.

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Anf. 51 GÖTE JONSSON (m)

Fru talman! Jag tackar för det klarläggandet. Jag fick på det sättet ett indirekt besked om att dessa diskussioner pågår i Energikommissionen. Således finns älvorna med i den debatten, och således finns risken för de orörda älvorna.

Det är kopplat till den framtida energipolitiken. Det är därför jag har ställt frågan. Jag ser denna risk som uppenbar. Jag tackar för beskedet. Det gäller att arbeta vidare för att skydda älvorna.

Anf. 52 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Det torde inte vara någon överraskning för Göte Jonsson, eftersom direktiven är framtagna i bred parlamentarisk enighet, att Energikommissionen har att titta på alla de riksdagsbeslut som är fattade på det energipolitiska området, så också detta. Det är ingen nyhet. Det stod klart och tydligt i de direktiv som vi tog fram, så det kan inte komma som någon överraskning.

Var en omställning av den framtida energipolitiken så småningom skall landa skall vi diskutera när kommissionens betänkande ligger på bordet och när remissinstanserna har sagt sitt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1994/95:458 om förslag om en yrkeshögskola

Anf. 53 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig när regeringen kommer att lämna en proposition till riksdagen med anledning av betänkandet från Utredningen om kvalificerad eftergymnasial utbildning.

Betänkandet överlämnades till mig av utredaren Rolf Nordanskog den 3 april. Inom Utbildningsdepartementet förbereds för närvarande remissbehandlingen av betänkandet.

Jag har tidigare här i kammaren sagt att min ambition är att så snart som möjligt lägga fram förslag om hur vi skall kunna stärka den kvalificerade eftergymnasiala utbildningen.

Jag vill ta del av de synpunkter som kommer in i samband med remissbehandlingen. Först därefter är jag beredd att ge besked om när regeringen kommer att ta ställning till frågan.

Anf. 54 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Fru talman! Jag vill tacka för svaret om yrkeshögskolan även om jag känner mig lika frågande, fast kanske något tryggare. Det är helt klart att det är viktigt med den demokratiska processen. Men skolministern måste också kunna ha vissa idéer och kunna säga någonting här.

Det finns i dag en obalans mellan den eftergymnasiala utbildningen och arbetsmarknadens behov. Ofta är det en annan kunskap än högskolans mer akademiskt präglade som eftersträvas för produktion av varor och tjänster.

Prot. 1994/95:98

2 maj

Svar på frågor

Vi vet att återkommande utbildning kommer att bli nödvändig för arbetstagarna för att finnas kvar på arbetsmarknaden, men också för arbetsgivarna. Utredningen lyfter fram nyckelbegrepp som förtrogenhet med villkoren för yrkesutbildningen på en arbetsplats, förmåga att samarbeta, förmåga att föra en kunskap, en idé eller en åsikt vidare till andra, osv. Det behövs därför en mer genomtänkt utbildning. Det räcker inte med studiegång i enskilda ämnen.

Jag menar att det nu är bråttom. Problemet i nuläget är att påbyggnadsutbildningen har förlängts med ett år till 1996. Ytterligare förlängning är knappast möjlig med tanke på gymnasieskolans förändring. Därför är det extra angeläget att yrkeshögskolan snabbt etableras.

Jag pekar i min fråga också på några exempel med försöksverksamhet. Såvitt jag förstod när jag ställde min fråga saknas ekonomiska resurser för försöksverksamhet. Min följdfråga är då: Beror det på ekonomin eller på att man verkligen måste avvakta hela remissbehandlingen för försöksverksamhetens del?

Anf. 55 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Jag tror att jag och Ulla-Britt Hagström kan vara överens om vikten av att vi har och kan stärka den kvalificerade eftergymnasiala utbildningen. Insikten om hur viktig denna utbildning är delar vi med stora delar av arbetslivet, många utbildningsanordnare och flera politiska partier. Men det handlar också om hur detta skall ske på bästa sätt.

Nu har ett förslag lagts fram av den särskilde utredaren. Det förslaget gäller de nuvarande påbyggnadsutbildningarna och komvux. Men det gäller inte bara dessa, utan det är ett ganska omfattande förslag som berör många olika utbildningsanordnare.

Utredningen föreslår en högskola som skulle vara parallell till i dag existerande högskolor och universitet. Man lägger fram förslag som får effekter också på andra områden än de som berörs direkt.

Det är därför viktigt, även om jag delar uppfattningen att det är angeläget att vi så snart som möjligt kan komma till beslut i den här frågan och få i gång verksamhet, att vi har ett underlag för beslut som gör att vi undviker misstag som i sin tur kan försinka realiserandet av dessa utbildningar.

Jag kan också försäkra Ulla-Britt Hagström att det inte bara är de delar av landet som aktualiserats i frågan som står och väntar på att få starta en sådan utbildning, utan det gäller på många håll i landet och i många kommuner där man har prioriterat frågan om en eftergymnasial utbildning högt och där man gärna vill dra i gång en sådan utbildning, men där man ännu inte har resurserna. Det är därför viktigt, om man skall starta en försöksverksamhet, att man noga ser på var den i så fall får bäst effekt.

Anf. 56 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Fru talman! Det är riktigt att yrkeshögskolan skall vara en parallell till universitet och högskolor. Det är i förslaget en eftergymnasial utbildning, men det skall vara ett alternativ för elever som har avslutat

Prot. 1994/95:98
2 maj

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

gymnasieprogram och inte ett stadium mellan gymnasiet och högskolan. Där är vi överens.

Att förslaget är omfattande är vi också överens om. Utredningen bedömer att det är fråga om en utbildning med ca 20 000 platser under en femårsperiod. Men jag tycker fortfarande att jag inte har fått svar på min fråga. Måste man avvakta hela remissomgången för att få i gång en försöksverksamhet? Det är bråttom.

Anf. 57 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Jag är inte beredd, som jag säger i mitt svar, att i dag svara på när regeringen kan ta ställning i frågan. Jag skulle gärna vilja ge det svaret, eftersom jag vet att många väntar på det och vill veta när regeringen tar ställning. Men jag kan inte svara på det än. Det finns tillräckligt många frågor som inte är tillräckligt utredda. Det finns många röster som inte är hörda, och det är många som berörs av förslaget.

Jag tror att det vore olyckligt att forcera fram ett beslut, eller ett beslut om ett beslut, innan vi säkert kan veta att vi kan fatta ett beslut som är tillräckligt väl berett, som har ett gott underlag och som inte leder till oönskade effekter i framtiden.

Anf. 58 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Fru talman! Jag skall inte fortsätta denna debatt, eftersom Ylva Johansson vill avvakta remissomgången, även om jag skulle velat ha några svar.

Jag skall i varje fall försöka mig på en fråga. I den tyska yrkeshögskolan, Fachhochschule, kan man inte gå mellan yrkeshögskolan och universiteten. Man får inte tillgodoräkna sig poängen mellan systemen. Kan skolministern se en möjlighet, eller diskutera en möjlighet, att man i Sverige skall kunna gå mellan systemen, dvs. mellan yrkeshögskola och högskola och universitet?

Anf. 59 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Detta är ett exempel på en sådan fråga som jag menar är viktig att vi måste ta ställning till och reda ut innan vi kan fatta beslut med anledning av utredningen. De förslag som läggs fram påverkar också t.ex. existerande högskolor och universitet, andra utbildningsordnare och arbetslivet.

Det är därför viktigt att vi får ett ordentligt beredningsunderlag och får reda ut de frågorna innan vi sjösätter en försöksverksamhet som annars kan riskera att leda in i eventuella återvändsgränder.

Anf. 60 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Fru talman! Jag står här med kommittédirektiven från ett regerings- sammanträde den 21 april 1994. Vad jag kan se har statsrådet inte gett några tilläggsdirektiv. Innebär det att statsrådet Ylva Johansson ställer sig bakom kommittédirektiven? Jag vill veta litet grand hur tongångarna går.

Anf. 61 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)
Fru talman! Jag vet inte vilket beslut som Ulla-Britt Hagström hänvisar till, men det är uppenbarligen till ett beslut som är fattat av den tidigare regeringen. Jag kan inte svara på frågan, eftersom jag inte vet vilket beslut hon hänvisar till.

Prot. 1994/95:98
2 maj

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
1994/95:So41–So49 till socialutskottet

12 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU21
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU13
Trafikutskottets betänkanden 1994/95:TU20 och TU21
Näringsutskottets betänkanden 1994/95:NU19 och NU23
Bostadsutskottets betänkanden 1994/95:BoU13, BoU14 och BoU17

13 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 28 april

1994/95:126 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ylva Johansson om stadsdelsnämnder i Stockholm
1994/95:127 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ylva Johansson om komplettering av betyg

den 2 maj

1994/95:128 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om ejderjakt
1994/95:129 av *Eva Johansson* (s) till statsrådet Leif Blomberg om förvarstagande i utlänningslagen
1994/95:130 av *Birgitta Wichne* (m) till socialministern om gruppbo-städer för utvecklingsstörda
1994/95:131 av *Birgitta Wistrand* (m) till kulturministern om kulturhuvudstadsåret
1994/95:132 av *Lennart Fridén* (m) till socialministern om forskningen om elallergi

Prot. 1994/95:98
2 maj

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

1994/95:133 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till statsrådet Jan Nygren om IT-utvecklingen

1994/95:134 av *Johan Lönnroth* (v) till finansministern om politikerna och finansmarknaden

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 maj.

14 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställdes

den 28 april

1994/95:469 av *Ulla Hoffmann* (v) till utbildningsministern om forskning om kvinnors hälsa

1994/95:470 av *Ulla Hoffmann* (v) till utbildningsministern om könsfördelningen i Medicinska forskningsrådets styrelse

den 2 maj

1994/95:471 av *Lennart Fridén* (m) till socialministern om bidragsförskott

1994/95:472 av *Stig Bertilsson* (m) till civilministern om spel- och lotterimarknaden

1994/95:473 av *Stig Bertilsson* (m) till finansministern om AB Tips-tjänsts ställning

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 maj.

15 § Kammaren åtskildes kl. 15.10.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1994/95:98

2 maj

Fel! Okänt

växelargument.

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Svar på fråga 1994/95:463 om antalet poliser.....	1
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	1
Anf. 2 GUN HELLSVIK (m).....	1
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	2
Anf. 4 GUN HELLSVIK (m).....	2
3 § Svar på fråga 1994/95:464 om sekretesskyddet för hiv- smittade	2
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	2
Anf. 6 GUN HELLSVIK (m).....	3
4 § Svar på fråga 1994/95:451 om salmonellafrött	3
Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	3
Anf. 8 MARIE WILÉN (c)	4
Anf. 9 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	4
Anf. 10 MARIE WILÉN (c)	5
Anf. 11 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	5
Anf. 12 MARIE WILÉN (c)	5
Anf. 13 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	5
5 § Svar på fråga 1994/95:460 om fördelningen av mjölk- kvoter.....	6
Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	6
Anf. 15 LILIAN VIRGIN (s).....	6
Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	7
Anf. 17 LILIAN VIRGIN (s).....	7
Anf. 18 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	7
Anf. 19 LILIAN VIRGIN (s).....	7
6 § Svar på fråga 1994/95:454 om kärnavfall från Studsvik	8
Anf. 20 Miljöminister ANNA LINDH (s).....	8
Anf. 21 EVA GOËS (mp)	8
Anf. 22 Miljöminister ANNA LINDH (s).....	9
Anf. 23 EVA GOËS (mp)	9
Anf. 24 Miljöminister ANNA LINDH (s).....	9
Anf. 25 EVA GOËS (mp)	9
7 § Svar på fråga 1994/95:465 om försurningen.....	10
Anf. 26 Miljöminister ANNA LINDH (s).....	10
Anf. 27 DAN ERICSSON (kds)	10

Prot. 1994/95:98
2 maj

Anf. 28 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
Anf. 29 DAN ERICSSON (kds).....
Anf. 30 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
Anf. 31 DAN ERICSSON (kds).....
Anf. 32 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
Anf. 33 DAN ERICSSON (kds).....
Anf. 34 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....

8 § Svar på fråga 1994/95:462 om bosnienkroaterna .....

Anf. 35 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) .....
Anf. 36 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) .....
Anf. 37 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) .....
Anf. 39 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) .....
Anf. 40 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) .....
Anf. 41 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) .....
Anf. 42 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) .....
Anf. 43 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) .....

9 § Svar på fråga 1994/95:448 om utbyggnad av skyddade älvar .....

Anf. 44 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s) .....
Anf. 45 GÖTE JONSSON (m).....
Anf. 46 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s).....
Anf. 47 GÖTE JONSSON (m).....
Anf. 48 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s).....
Anf. 49 GÖTE JONSSON (m).....
Anf. 50 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s).....
Anf. 51 GÖTE JONSSON (m).....
Anf. 52 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s).....

10 § Svar på fråga 1994/95:458 om förslag om en yrkeshögskola .....

Anf. 53 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....
Anf. 54 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds).....
Anf. 55 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....
Anf. 56 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds).....
Anf. 57 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....
Anf. 58 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds).....
Anf. 59 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....
Anf. 60 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds).....
Anf. 61 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....

11 § Hänvisning av ärenden till utskott .....

12 § Förnyad bordläggning.....

13 § Anmälan om interpellationer.....

1994/95:126 av <i>Beatrice Ask</i> (m) till statsrådet Ylva Johansson om stadsdelsnämnder i Stockholm	Prot. 1994/95:98	
1994/95:127 av <i>Beatrice Ask</i> (m) till statsrådet Ylva Johansson om komplettering av betyg	<u>2 maj</u>	23
1994/95:128 av <i>Gudrun Lindvall</i> (mp) till jordbruksministern om ejderjakt		23
1994/95:129 av <i>Eva Johansson</i> (s) till statsrådet Leif Blomberg om förvarstagande i utlänningslagen		23
1994/95:130 av <i>Birgitta Wichne</i> (m) till socialministern om gruppbofästade för utvecklingsstörda		23
1994/95:131 av <i>Birgitta Wistrand</i> (m) till kulturministern om kulturhuvudstadsåret		23
1994/95:132 av <i>Lennart Fridén</i> (m) till socialministern om forskningen om elallergi		23
1994/95:133 av <i>Nils Fredrik Aurelius</i> (m) till statsrådet Jan Nygren om IT-utvecklingen		24
1994/95:134 av <i>Johan Lönnroth</i> (v) till finansministern om politikerna och finansmarknaden		24
14 § Anmälan om frågor		24
1994/95:469 av <i>Ulla Hoffmann</i> (v) till utbildningsministern om forskning om kvinnors hälsa		24
1994/95:470 av <i>Ulla Hoffmann</i> (v) till utbildningsministern om könsfördelningen i Medicinska forskningsrådets styrelse		24
1994/95:471 av <i>Lennart Fridén</i> (m) till socialministern om bidragsförskott		24
1994/95:472 av <i>Stig Bertilsson</i> (m) till civilministern om spel- och lotterimarknaden		24
1994/95:473 av <i>Stig Bertilsson</i> (m) till finansministern om AB Tipstjänsts ställning		24
15 § Kammaren åtskildes kl. 15.10.		24